

פרק ארבעה שומריין

גרידא, פטור הוא מהקרבתן!

וכגון שומר שכר, החייב בגניבה ואבידה, ושאל אותו הבעלים "היכן שורי?", ואמר לו השומר: מת השור! והאמת היא שהשור נשבה לאונסו של השומר — ואחר כך התברר שקרו, הרי השומר פטור מן הקרבן. שהרי שומר שכר הוא, ואינו חייב בתשלומין כאשר נשבה השור לאונסו, כי שומר שכר פטור באונס מן התשלומים.

מתניתין:

ארבעה מיני שומריין הן⁽¹⁾ האמורים בתורה:

שומר חנם, השומר על חפץ שהופקד בידו בחנם, שאינו נוטל כל שכר על שמירתו.

והשואל⁽²⁾ חפץ מחברו על מנת להשתמש בו, ואינו משלם עבור כך.

נושא שכר, שומר המקבל שכר עבור

שנינו לעיל בפרק חמישי, את דינה של שבועת הפקדון, שאם כפר אדם בממון שיש לחברו בידו, כגון שכפר בפיקדון או בהלואה או בגזילה וכדומה, ונשבע שאין לו אצלו כלום — הרי הוא חייב בתשלומים ובקרבתן הנקרא קרבן שבועת הפקדון.

חיוב התשלומים והקרבתן על שבועה זו, נלמד מדברי הכתוב בפרשת קרבן "עולה ויורד" [ויקרא ה כא]: "נפש כי תחטא, ומעלה מעל בה', וכיחש בעמיתו בפיקדון". ולהלן שם [פסוקים כא כו] מפורשים עניני שבועת הפקדון, ואופני חיובה. ולעיל בפרק חמישי נתבאר עניני שבועה זו.

במשניות בפרק שלפנינו, יתבאר אימתי חייבים השומרים קרבן מחמת שבועתם בשקר.

וכלל נאמר בסוף המשנה, כי רק כאשר נתכוין השומר לפטור עצמו מן התשלומין בשבועתו — רק אז הוא חייב בקרבן שבועת הפקדון. אך אם נשבע שבועת שקר

גם בקרבן שבועת הפקדון, ובתשלום חומש. וכן אם נשבע לשקר ולא היה צריך לשבועה זו על מנת להיפטר מן הממון, אינו חייב קרבן שבועה, כיון שלא כפר ממון בשבועתו. שהרי ממילא היה פטור. וכן כל כיוצא בזה, כפי שמפורט במשנה. רש"י.

2. העירו התוספות [ד"ה ארבעה שומריין] מדוע הזכירה המשנה את השואל אחר שומר חנם. והלוא בפסוק נאמר שומר שכר אחר שומר חנם?

1. משנה זו ודיני ד' שומריין ומקורותיהם, כבר נשנו במסכת בבא מציעא [צג א צד ב]. וחזר רבי ושנאם גם במשנתנו כאן, משום שרצה לשנות חיובם ופטורם בקרבן שבועה [באם אכן נשבעו שבועת השומריין לשקר].

ולכן הקדים ושנה את חיובם ופטורם בדיני ממון, לפי שחיוב קרבן השבועה תלוי בחיוב הממון. שאם נשבע על דבר שהיה מתחייב בו [אילו היה מודה], ובכפירתו בשבועה פטר עצמו מתשלום ממון, אזי הוא חייב בנוסף לתשלום,